

נכשתי מצד בית הספר, מצד דרום. והנה אני רואה את מטולה שרופה, הכל שרווף. בתים הרוסים בלי גגות, בלי חלונות, עריםות לכלוך. ראייתי שלושה-ארבעה בתים, הנעתי עד הבית שלנו וחזרתי. המראה היה כזה שלא יכולתי להחזיק מעמד. ברוחתי שם וחזרתי לכפר כילה. לא הייתה צורך ללבת לבדי...

כאשר הגיעו שני אורוסון שכרכנו שני סוסים עם מלאה מאנשי הבק. עברנו בתל-חי ובכפר גלעדי, הכל היה שרוף. שני אורוסון הראה לי את כל המקומות: "הנה כאן טרומפלדור נפגע, כאן שככ חבר זה זהה..." הינו הראשונים שהגיעו למקום.

המשכו בדרך דרומה. עברנו את חלסה. ליד מחסום דרכים עיכבה אותנו קבוצת בדואים ודרשה שיוחזרו להם רוכבים שנלקחו מהם. מתברר שבאחד הימים עברה במחסום זה קבוצה מאנשי "השומר", ששימשו כשוטרים רוכבים בריטיים, ראו קבוצת בדואים שומרה המחסום יושבים והנסק מונח בצד, לקחו את הנסק והסתלקו, וכעת הבדואים דורשים שיוחזרו את הנסק, אחרת, "לא יתנו יהודים לעבור".

כל השיחה הזאת התרנה בין הבדואים והמלאה שלנו. אנחנו עמדנו בצד. לבסוף הורשינו לעבור והמשכו הלאה.

זאת הייתה פגישה עם בדואים כמחצית השנה אחרי עזיבת הגליל. אין ספק שלא היו מצלחים לעبور בלי חסותו של הבק.

מצב ההפרק נמשך, האנגלים לא התערבו, והצרפתיים גם הם לא העזו להגיע לחולה. זה היה המצב באיזור בסוף הקיץ שנת 1920.

החל תהליך החזרה. חברת יק"א נורתמה לעניין והחלה בשיקום הבתים הרוסים. החברה לא הרישה לאיכרים לחזור לפני שהבתים יהיו מוכנים למגורים. בנים תיקנו גגות, הריכיבו חלונות ודלתות. במבצע השיקום והבנייה עבדו אנשי מטולה, בעלי עגנות, בהובלת חומרי בניין. החומרים הובלו דרך החולה. אין ידוע באיזה אופן התאפשר המעבר, אולי עברו עם ליווי.

התחילו בעבודה עוד לפני הגשמים אותה שנה, וכשהחלו הגשמים המשיכו להוביל חומרិ בניין, למורות הקושי. זכור לי מקרה שנשחפו שתי עגנות בנחל דישון והעגლונים הצלicho לקפוץ ולהינצל.

את המשפחות אשר עזבו את מטולה בזמן המאורעות, סיירה יק"א זמנית